

Esimehe veerg

Tänavu oli talv tavatult pikk ja lume-rohke. Nüüd viimaks ometi võime laulusalmi kohaselt öelda, et talvekülm on mööda saanud ja kena kevade on käes. Vaatamata sellele, et öösiti ikka veel kahutab ja lumehunnikuidki leidub siin-seal metsaservades, on aprilli lõpu kevadetunne siiski kohale jõudmas. Mesilastel on lennurõõmu ja nende lendu ei sega ka Islandi vulkaanituha pilved, mis lennukeid küll juba tubli nädala maas hoidnud. Mesilastel on viimastel päevadel õnnestunud lisaks õietolmu korjele ka esimene pajumee saak tarusse tuua. Kevad võtab tuure üles.

Aga ometi ei saa kevadest enne rääkima hakata, kui pilk seljataha möödunud talvele tagasi heidetud. Raske ja pikaldaselt kurnav talv oli, millist lähiminevikust ei meenuki. Raske muidugi ka mesilastele, kes pidid pikki kuid sügaval lume all ummuksis kevadet ootama. Ja kahjuks mitte kõik mesilaspered ei kehtnud õnnelikult kevadesse välja. Kas ütles mesilaste tervis üles või lõppes talvesööt enne kevadet, kuid mõneski tarus valitses kevadel masendav vaikus.

Õnneks ei pea ütleva, et Eesti ulatuses oli tegemist mesilasperede massihukumisega. Keskmine mesilasperede talvekadu näib esmaste andmete kohaselt olevat 12...15 %, mis on küll mõnevõrra tavalisest suurem. Paljud mesilad talvitusid väga hästi, kaotades vaid mõne üksiku pere. Kuid kahjuks ulatusid mitmes suuremas tootmismesilas kaod 40...60 % piiridesse, paaril juhul isegi kuni 80 % tasemele. Oli ka juhuseid, kus mõnes väiksemas mesilas hukkusid isegi kõik mesilaspered.

Vajab veel täiendavate andmete kogumist ja analüüsi, et selgitada kohaste suurte talvekadude põhjusi. Mõnelgi juhul näib peamiseks teguriks olevat varroatoos, mida ei ravitud või jäi ravi

liiga hiliseks. Rohkete varroalestad seltsis üles kasvanud talvemesilased olid nõrgestatud ja vähese elujõuga. Sellised talvemesilased lendasid juba oktoobris või novembri alguses tarust välja surema ning tarrujäänud väike mesilaskobar hukkus talvekülmades. Ühe tunnusena oli sellisel juhul kevadel taru avades talvesööt suures osas kargedes alles, kuid mesilased suuremalt jaolt kadunud.

Kahtlemata suri osa mesilasperesid möödunud pika talve vältel ka nälga. Võis juhtuda, et mesinik oli olnud mesilasperedele sügisel talvesöötta andes liiga kokkuvõttev või hinnanud tarus olevaid meevarusid üle. Juhtus ka, et väiksem mesilaspere kobardus söödakärgedest eemale ega saanud külmade saabudes enam piisavalt sööta kätte. Korpustarudes kahes korpuses talvituvate perede korral esines juhuseid, kus pere ei läinud külmaga alumisest korpusest hilise haudme juurest ülemisse korpusesse söödavarude juurde ja piitlikult öeldes suri toidusahvri kõrval nälga.

Tarusid üleni katva sügava lume all esines ka perede lämbumist, eriti umbse põhjaga korpustarudes. Näiteks olid mõnes sellises tarus mesilased lume all õhupuuduses pugenud lennuavast välja ja surnud taru ees kobaras. Samas esines ka juhtumeid, kus perede hukkumiseks ei leitud ühtki ilmset põhjust. Võib tekkida kahtlusi, kas pole tegemist mesilasperede kollapsi nähtusega, mis ju mitmel pool maailmas juba probleemiks kujunenud.

Kahtlemata on mesilasperede hukkumised mesinikele masendavalt kurvad juhtumid. Kuid parimad ravitsejad selle masenduse vastu on ikka mesilased ise – nendega ühel meelel toimetades saab mesinik oma mesila taastada ja tulevikus taas mesindusest rõõmu tunda. Ja

samas muidugi talvekadude põhjuste üle järele mõelda, et tulevikus taolisi hädasid võimalust mööda ära hoida. Näiteks varroatoosi õigeaegse ravi vajadus on asi, mida ükski mesinik ei tohiks unustada või hooletusse jätta. Sealjuures oleks soovitatav iga aasta-paari tagant vahetada kasutatavat ravimit või ravimeetodit, et varroalestad ei jõuaks sellega harjuda ja kohaneda.

Tuleviku tarvis võiks möödunud raskest talvest siiski mõned mõtted esile tuua. Kui näiteks mesinik jätab sügisel lisaks põhiperedele talvituma ka parasjagu varuemperesid, siis on kevadel vajaduse korral võimalik kergema vaevaga tootmisperede arvukust taastada. Teisalt on kevadeti üsna palju mesindushuvilisi, kes sooviksid peresid osta. Kui mesinikul jääb omatarbest varuemperesid üle, saab need kevadel soodsalt kaubaks teha. Ja kolmanda külje pealt vaadates võibki mesiniku üheks majandustegevuse suunaks olla mesilasperede paljundamine ja kevadine müük. Muidugi tuleks kasvatada ja paljundada enda tarbeks või müügiks vaid heade tõuliste omadustega terveid peresid.

Alanud kevade üheks iseärasuseks Eesti mesinikele on see, et rakendub kohustus registreerida 1. maiks oma mesilasperede arv PRIA juures asuvasse Eesti mesilate registrisse. Registreerida saab kohalikus PRIA maakondlikus büroos. Kui mingil põhjusel pole jõutud 1. maiks selle registreerimise toiminguga valmis, võib seda ilmselt ka veidi hiljem teha. Mida täielikumaks meie Eesti mesilate register saab, seda paremini suudab see pakkuda mesinikele tuge hädaste leviku tõkestamiseks ja tulevikus loodetavasti paremat kaitset ka taimekaitsetöödest sündivate ohtude vastu.

*EML juhatuse esimees
Aleksander Kilk*

Mesilaspere ja kevad

Käesolevas artiklis jätkame mesilaspere bioloogia baasil peresisest ülevaadet. Nüüd siis aastaaeg kevad.

Mesilasperes hakkavad toimuma ettevalmistused korjeperioodiks.

Mesilaspere uuenemisperioodil talvitunud töomesilased surevad ja asemele tulevad noored, uued, kevadel koorunud mesilased.

Seega talvekobaras olnud mesilaste ülesanne ei ole mitte ainult talv üle elada, vaid kasvatada kevadel üles ka esimene põlvkond uusi mesilasi.

Munast kuni uue mesilase koorumiseni kulub töomesilasel 21 päeva – see on aeg talvitusperioodilt üleminekuks uuenemisperioodile, mil kooruvad kevadel esimesed mesilased.

Talvitumisperioodi lõpu tunnuseks on mesilasema poolt munetud esimesed munad. Vaatame veel ettepoole: selleks, et mesilasema munema hakkaks on muutunud kõigepealt mesilaste ja seejärel ka mesilasema tootumiskäitumine.

Mesilased hakkavad toiduks tarbima peale mee ka suira, mis paneb tööle mesilaste näärmed toitepiima eritumiseks. Mesilasema hakatakse jälle toitma toitepiimaga, mis loob eeldused munemise alustamiseks. Toitepiim ja suir on vajalikud ka töomesilase vakkade toitmiseks.

Mesilaspere talvine söödavaru koosnebki meest ja suirast. Mesi ja suhkrusööt on süsivesikuterikas ja seda kasutatakse/kasutavad mesilased enda tarbeks talvekobaras elamiseks ja kevadel enne väliskorjet. Suir on valkaineterikas ja on vajalik 3–6 päevaste vakkade toitmiseks.

Seetõttu oli väga tähtis sügisel mesilasperede koondamisel jälgida suira olemasolu ja paigutust pesasiseselt. Suir on mesilaste poolt eelmisel suvel kogutud ja konserveeritud õietolm mesilasisendite toitmiseks järgmise kevade algul, korjeta perioodil.

Suira tarbimine loob töomesilastel eeldused ka vahanäärmete tööle hakkamiseks. Vaha läheb vaja haudme kaanetamiseks.

Seega on ülioluline, et talvekobaras oleksid bioloogiliselt noored mesilased, mis tähendab, et mesilased ei ole sügisperioodil pidanud tootma mesilasema ja haudme toitmiseks toitepiima, ega kasutama oma vahanäärmeid.

2009. aastal kestis soojaperiood detsembri alguseni, mis võis põhjustada aktiivsemat tegevust peres, ja talv ei olnud seetõttu mesilasperedele tänavu soodne.

Mesilasemal peavad olema talvekobaras „korralikud keskkonningimused“ – ta peab olema säilitanud oma elujõu ja võimelisuse muneda viljastatud mune. Ema munemisintensiivsus on kuni mesilaspere puhastuslennuni 40 – 100 muna ööpäevas. Seega 21 päeva pärast koorub esilagu vaid 40 kuni sada uut mesilast ööpäevas.

Kui mesilasema on talve jooksul hukkunud, siis hukkub kogu pere, sest uusi mesilasi ei kooru. Kui ema elab, aga on kaotanud munemisevõime või muneb ainult viljastamata mune, siis ka pere hukkub. Mõne aja möödudes hakkavad küll munema vääremad (töomesilased), kuid nende haue on küürakhaue. Vääremad koos küürakhaudmest koorunud suguvõimatute leskedega ei suuda elada normaalse mesilasperena ja see pere ikkagi hukkub.

Haudmetegevuse algus toob kaasa suurema söödatarbimise, mille tõttu täituvad püraasoolad kiiresti ja loovad vajaduse töomesilastel tühendada oma püraasoolad talvistest seedejäätmest. Peale puhastuslennu intensiivistub peresisene elu olulisel määral. Väliskorje võimalus avaneb aga hiljem, kui päevane õhutemperatuur tõuseb ja esimesed õietolmu ja nektarit eritavad taimed hakkavad õitsema.

Peale töomesilaste puhastuslennu muneb ema ööpäevas 600 – 800 muna, mis ilmade soojenedes pidevalt suureneb kuni 1600 – 2000 munani ööpäevas. Munemise intensiivsus on otseses sõltuvuses mesilaste hulgast peres ja söödavaru (mee ja suira) olemasolust tarus. Kui peres on mesilasi vähe, siis on neid vähe ka haudme toitmiseks ja

hooldamiseks. Väliskorje eelsel ajal peab tarus olema vähemalt 6 kg sööta.

Haudme üleskasvatamiseks on oluline ka vesi, mida enne väljalende saadakse tarus olevast õhu suhtelisest niiskusest (80 – 85 %). Esimestest väljalendudest alates hakatakse tarru tooma ka vett.

Mesilaste sööda tarbimine ja töökoormus tõuseb oluliselt juba enne puhastuslennu. See põhjustab omakorda töomesilaste kiiret vananemist.

Uuenemisperioodil peab mesilaspere säilima tasakaal talvitunud mesilaste suremuse ja uute koorunud mesilaste vahel.

Kevad annab arengutõuke ka kõigile teistele elusolenditele tarus – seega ka mesilashaiguste tekitajatele. Ületalvitunud varroalestad kasutavad kohe esimesi haudmekanne oma elutegevuseks. Siinjuures on oluliselt tähtis, et talvituma jäänud lestade arv oleks sügisel viidud miinimumini. 100 %-list varroatoosi ravi ei ole olemas!

Seega tarusisene aktiivne eluperiood jätkub kuni soojade ilmade saabumiseni, kui alustavad õitsemist esimesed puud, põõsad ja rohttaimed. Meie oludes on oluline tähtsus pajul, mis annab nii õietolmu kui ka nektarit.

Kevadine õietolmu ja nektari korje on väga oluline stimulaator mesilaspere arengus ja paneb aluse järgmisele arenguperioodile – kasvuperioodile, mil talvitunud mesilased on väljavahetunud ja mesilasisendite arv peres peab jõudsalt kasvama hakkama.

Mida rohkem mesilasi, seda suurem mee ja õietolmu varu kogutakse.

Praegune kevadine mesilasperede seisund annab mesinikule hea võimaluse nii hästi talvitunud kui ka hukkunud perede baasil enda eelmise aasta tegevuse analüüsimiseks. Vaja on teadvustada, kas oma hooldusvõtetega hoogustati või pärsiti mesilaste loomulikku, bioloogilist tegevust.

Päikeselist kevadet!

Marje ja Jaak Riis

Mesilaste kasvatamine mee peakorjeks

Mett korjavad edukalt üksnes tugevad rohkearvuliste mesilastega pered. Seejärel on mesinikul vaja püüda teha nii, et igas mesilasperes oleks peakorje ajaks võimalikult palju mesilasi.

Abiperede kasutamine

Harrastusmesinikud kasutavad enne suvist peakorjet abiperesid toodanguperede tugevdamiseks harva. Aga see ongi just tagavarajõud, mis annab lisaks meekilosid. Mesiniku ülesande raskus ja keerukus on selles, et ei tohi lasta perel sülemleda.

Tavaliselt korjavad 6–7 kg tugevused pered 4–5 korda rohkem mett kui tavalised keskmised pered, s.o mitte 15–20, vaid 80–100 kg ja enamgi. Abipereks võetakse tavaline pere, mille tugevus peab 12–15. maiks olema vähemalt 8 kärjetänavatäit mesilasi. Perel peab olema piisavalt mett (8–10 kg) ja vähemalt 2 kärge suira. Intensiivse munemise ergutamiseks peab andma abiperale vedela meelahusena korrapäraselt 400–500 g lisasööta ööpäevas.

Peale selle tuleb vabastada abipere mesilased haudme kasvatamisest ning teha see tulevaste meeperede kohustuseks. Sellise võttega koormame peami-

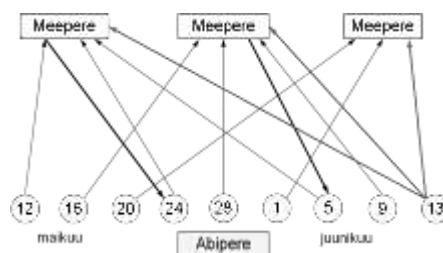
sed meepered haudme kasvatamisega ja väldime nende sülemlemist.

Meepere on tavaline, talve üle elanud noore emaga pere. 12.–15. maiks on selles 9–10 kärjetänavatäit mesilasi. See pere peab üles kasvatama nii oma emalt pärit uusi mesilasi kui ka mesiniku pandud abiperest võetud lahtist hauet, ehitama uusi kärge, aga peameekorje kätejäudmisel (alates vaarikate õitsemise algusest) korjama palju mett.

Kõige tulusam, mesilale kasulikum on panna üks abipere tugevdama kolme meeperet.

Abiperede tehnoloogia

Täismunetud ilma mesilasteta kärgede

Kärgede ümberõstmise graafik

äravõtmist abiperelt alustatakse varakevadel, nt 12. mail. Edasi võetakse iga 4 päeva järel üks kärge. Need antakse

meeperedesse kasvatamiseks. Võtmine lõpetatakse 13. juunil. Kärgede ümberõstmise graafikus on erinevus ainult 24. mail ja 5. juunil. Siis võetakse abiperelt korraka 2 raami, üks munadega, teine lahtise haudmega, antakse need meeperale kasvatamiseks, ja meeperest antakse üks kärge koorumiseelset kaanetatud hauet abiperale tagasi.

Abiperelt munadega kärge ära võttes peab talle iga kord pesa keskele panema ilma meeta puhta helepruuni kärje, mis on kergelt magusa sooja veega üle piserdatud.

13-ndal juunil (peameekorje oletatav algus) on vaja abiperelt kogu hae ära võtta ja meeperedele jagada.

Nii saab iga meepere abiperelt lisaks 2–3 kg mesilasi. Sageli toob niisugune pere ühe päevaga tarusse 5–6 kg nektarit. Sellisele vabrikule on tarvis 45–50 kärjega ruumikat taru ning palju valmis ehitatud kärge.

Ja veel. Pered ei kipu sülemleda; abiperel on vähe noori mesilasi, meepered aga on viimase võimaluseni koormatud vakkade kasvatamisega.

Lembit Sirge

Sülemite aeg on saabumas

Kuidas küll selle sülemi kätte saaks?

Kevadel hoogsalt arenenud mesilaspered hakkavad mais kasvatama lesehauet, mis on ühest küljest täiesti normaalne. Samas annab rikkalik lesekannude ehitus tunnistust pere lähenevast sülemlemissoovist. See on mesilaste loomulik instinkt, mida mesinikud mitmete meetmetega piirata püüavad, ent sellest täiesti hoiduda sageli ei õnnestu. Ka on üsna küsitav sülemlemise kasulikkus. Kuigi emade vahetus ja mesila laiendamine toimub loomulikult teel, ei ole para-

ku rikkalikult sülemlevatelt peredelt enamasti suurt meesaaki loota ning mesilasemade kvaliteet aina langeb. Kas tuleb tuttav ette, et taru avades ründab teid tihe pilv vihaseid mesilasi ja raami tarust välja tõstes tormavad nad paa-nilise kiirusega sellel ringi ning suve alguses kulub tundide kaupa aega mööda puid sülemite tagaajamiseks? Vaat see ongi sihipäratu kupuehituse ja sülemlemise tagajärg.

Sülemikuppude kasutamine ema-

vahetuseks on väikemesinike seas väga levinud variant. Kahjuks on sel lihtsal meetodil palju puudusi. Olgugi et sülemikuppudest saadud emad on enamasti väga elujõulised, kandub sülemlemisinstinkt nendega põlvest põlve edasi ja pigem süveneb. Samuti tuleb kuppude kasutamise pahupoolele kanda tõsiasia, et neid ei saa õigel ajal ja õiges koguses. Rikkalikult kuppe ehitavatest peredest on uusi emasid küll lihtne saada, aga kahjuks rikutakse sellega ära nii enda kui ka lähedalasuvate mesilate kvaliteet.

Siiski on võimalik kuppude oskusliku kasutamise korral tõsta mesila headust. See eeldab aga korralikku arvepidamist. Mesilapäevikusse on vaja kirja panna kogu peresid puudutav informatsioon, anda hinnang talvitumisele, kevadisele arengule, rahulikkusele, jälgida perede puhastuskäitumist ja ära märkida need pered, kust mesilased hommikul varem korjele lendavad. Oluline on sülemikuppude hulk ning nende ehitamise aktiivsus. Sülemlemiskainemad pered ehitavad

vähem kuppe ja teevad seda vaid siis, kui selleks on äärmine vajadus, see tähendab, et kui mesinik on pesaruumi laiendamiseks tõesti hiljaks jäänud. Samuti võivad tootlikud pered küll ehitada kupid ning ema neisse isegi mune, kuid hea korje saabumisel oma plaanist loobudes need ise hävitada.

Kui tegu on rahuliku loomuga perega, kes käib aktiivselt korjel, haudmeväli on rikkalik ja ühtlane, haigustesse pole nakatunud ning ehitab vaid kolm-neli emakuppu, siis just selle pere kuppe võib kasutada uute emade saamiseks. Kuigi nii võib mesilasperede kvaliteeti säilitada ja pigem tõstagi, ei kindlusta seegi meetod veel väga heade emade saamist. Kuna me ei suuda kontrollida paarumist võib kolmest kasutatud kuppust üks ikkagi "praagiks" osutuda ning loodetud viljaka ja rahumeelse pere asemel on järglased tigidad ning sülemlemisaltid. Seepärast on peale emade oluline pöörata tähelepanu ka heade leskede olemasolule, nimelt sünnivad lesed viljastamata munadest ja just ne-

mad on otsesed tõutunnuste edasikandjad. Nii tulebki heades peredes lesekasvatust pigem soodustada ja kehve mates piirata. Rikkalik kvaliteetsete leskede olemasolu suurendab tõenäosust ema paarumiseks just nendega.

Ning ikkagi jääb väikemesila võimekusest uute kvaliteetsete emade saamisel väheks. Näiteks möödunud aastal suutsin 25-st perest valida vaid ühe ideaalsete tunnustega pere ning ära kasutada sealt saadud kolm sülemikuppu. Emasid oli aga vaja neli korda rohkem. Tõsi küll, peale nende ideaalsete läksid käiku ka mõned teised headest peredest pärit sülemiemad. Paraku jäi ka sellest väheks. Seega on nii suguluspaarumise vältimiseks kui ka mesila kvaliteedi tõstmiseks vaja igal aastal tuua kogenud emakasvatajate käest mõned tõuemad.

Ärgem laskem mesilal kontrollimatult areneda!

Ülo Lippa

Autori foto

Mesilased ja ilm

Ilmast sõltuvad olulisel määral põllumajandus, kalandus, transport, puhkuse planeerimine jne. Ennustamine ja igat liiki horoskoopide koostamine ja avaldamine on aktuaalne aastavahetuse ajal. See kõik on siiski rohkem meelelahutusega seotud, sest statistika põhjal täitub horoskoopidest vaid 20 – 25 %. Aga on ka erandeid nagu 1996. a Bulgaarias surnud Vanga nimeline naine, kelle ennustustest täitus ligikaudu 70 %. See pime naine olevat täpselt ennustanud II Maailmasõja sündmused, Stalini ja Hitleri surma aja jne. Tema ennustuse järgi pidavat 2010. a algama III Maailmasõda. Mitmekordse tõlkimise ja vahendamise tõttu pole täpselt teada, mida ta ütles. Ennustatud sõda võib tähendada näiteks islami äärmuslaste aktiveerumist, kes võivad kasutada ka keemia- või tuumarelva.

Vanga ennustuse järgi pidavat meie planeedilt kaduma sibul, küüslauk, delfiinid ja kahjuks ka mesilased. Jääb vaid loota, et see ennustus tähendas USAs alanud mesilaste massilist suremist, mille täpne põhjus pole siiani selgunud. Kahtlemata on mesilaste elukeskkond pidevalt halvenenud, viimane probleem on geneetiliselt muundatud taimed.

Alljärgnevalt vaatleme pikemalt ilma ennustamisega seotud probleeme. Põhiväide on, et **pikemaks ajaks pole võimalik ilma täpselt ennustada**. Aga kui keegi ennustab mingis maakonnas suve tulevat vihmasena, teine ennustaja kuiva ja kolmas keskmise sademete hulgaga, siis paratamatult on ühel nendest õigus. Ja kuna Eestis on viimastel aastatel üha rohkem tekkinud ilmaennustajaid, siis tihti üks või paar ei eksigi eriti palju. Aga näiteks Maalehes 2008. a kevadel ilmu-

Pikemaks ajaks pole võimalik ilma täpselt ennustada

nud ennustuste järgi lubasid kõik ilusat suve, mis tegelikult oli vihmane. Omaette kunst on sõnastada prognoos võimalikult ebamääraselt. Tegelikult peaks ennustus väiksema piirkonna kohta olema tõenäosuslik. Näiteks 10 % on selle tõenäosus, et juuni on palav, 60 %, et temperatuur on keskmine ja 30 % on külma ilma tõenäosus.

Selle tõenäosus pidavat olema 75 %. Näiteks peaaegu kogu sügise kohta võib Eestis öelda, et kohati sajab. Aga on ka olnud viimase 30 aasta jooksul selline sügis, mil vihma mõnes kohas ei sadanud kaks kuud. Paarkümmend aastat tagasi olevat Tallinna Ilmajaama ennustuse täpsus olnud 90 %. Seega on lihtsa

reegliga määratud 75 %-le suudetud lisada juurde 15 %.

Ilma täpsel ennustamisel tuleb läh-tuda gaaside dünaamikat kirjeldavatest diferentsiaalvõrranditest, mida lahenda-takse vastava matemaatilise teooria kohaselt kaasaegsete arvutite abil. Sel-lise mudeli jaoks on vaja teada täpselt kõiki karakteristikuid võimalikult suures arvus vaatluspunktidest. Neid mõõde-takse tänapäeval automaatsete seadel-diste ja tehiskaaslaste abil. Nii on võimalik küllalt täpselt ennustada ilma 6 – 10 päevaks. Pikemaks ajaks pole see võimalik, sest ilm on ebastabiilne protsess. See tähendab, et väikesed erinevused algseisundis muutuvad pea-aegu alati 8 – 10 päevaga suurteks eri-nevusteks lõppseisundis. Seetõttu pole võimalik ka sarnaste aastate otsimise abil ennustada täpselt. Näiteks kui osu-tub, et 1928. a jaanuaris ja veebruaris oli ilm Tallinnas peaaegu samasugune nagu 2010. a, siis võib heal juhul tulla märtsi esimesel nädalal samasugune ilm nagu oli 1928. a. Järgmistel nädalatel sel aastal tuleb peaaegu kindlasti teist-sugune ilm. See tähendab, et väikesed erinevused algtingimustes muutuvad pikema aja jooksul suurteks erinevus-teks. Väga täpselt pole isegi tänapäeva vaatlustehnikat kasutades võimalik en-nustada ilma kaheks päevaks. Seetõttu on 3 – 6 kuu pikkused ennustused vaid asjahuviliste hobi, millele ei tasuks kel-lelgi kindlalt toetuda. Mitmes riigis on isegi keelatud avaldada üle 10-päeva-seid ennustusi. Ennustamine lindude, loomade ja taimede järgi ei anna kindlat infot kasvõi seetõttu, et ilm sõltub olu-lisel määral päikese aktiivsuse muutu-misest. Seda näitab ka rändlindude hukkumine kevadiste lumetormide ajal.

Ennustamist raskendavad ka suured erinevused Eesti piirides. Ühe sünoptiku sõnul pidavat ilm Võrus olema sarnane rohkem Moskva kui Kuressaare ilmaga.

Kõige lihtsama ennustuse järgi on homme sama-sugune ilm nagu täna

Palju hämatist talvel pidavat ennus-tama head saaki. Hämatisega päevade

arv talvel pidavat võrduma heade korje-päevade arvuga suvel. Veel ennustavat summaarne sademete hulk augustis, septembris ja oktoobris head meesaaki järgmisel aastal. Seega peaks nende kahe näitaja põhjal tulema sel aastal palju mett.

Kliima soojenemisest on viimasel ajal kirjutatud väga palju. Aga kliima on kogu aeg muutunud, kord soojemaks, siis jälle külmemaks. Isegi jääaeg oli. Kõige rohkem räägivad kliima soojene-misest kliimauurijad ise, sest nad ei taha jääda ilma oma tööst, vaid on huvitatud kliima uurimise finantseerimise suurene-misest. Nagu hästi teada, võib kliima üldise soojenemise tõttu väheneda Golfi hoovuse mõju ja seetõttu hoopis ilm Eestis külmeneda.

Ühest parkümmend aastat vanast raamatust lugesin, et mesinik peaks püüdma aja kokku hoidmiseks teha kõikides peredes samu töid üheaegselt. Selleks peaks kõik pered olema enam-vähem ühetugevused. Kahjuks pole sel-line meetod enamasti rakendatav. Juba kevadel ärkavad pered talveunest erine-val ajal ja ka samal ajal alustanud pered arenevad erineva kiirusega. Ergutus-sööta tuleks kevadel anda tingimata halvasti talvitunud nõrgematele pere-dele. Keskmisest tugevamatele peredele pole seda vaja anda, sest söötmine võib soodustada sülemlemist.

Kesk-Eestis on peakorje alanud kõige varem juuni algul ja olnud kõige hiljem augusti keskel. Kui mesilas on erineva tugevusega peresid, siis vähe-malt osa neist on kohe peakorje algul stardivalmis. Heade korjeilmade jätku-misel saab peresid ühendades suurenda-tada tugevate perede arvu. Kui aga kevad-suvel napib häid korjeilmu, saab seda aega kasutada emade vaheta-miseks ja uute perede moodustamiseks. Neid saab tugevdada liiga tugevaks muutunud perede arvelt. Minu koge-muste põhjal ei kipu mesilased juunis kuiva ja põuase ilma korral sülemlema, seda võivad nad teha vihmaseimate ilmade ajal või vahetult enne vihma.

Tähtis on arvestada ilmaennustu-sega pärast saagi lõppu augustis, siis pole haruldane 10 – 20-päevane saju

periood. Enne seda peaks olema mesi võetud. Sajju perioodil oleks hea anda suhkru-sööta, kasutades selle ümber-töötlemiseks suurt korjemesilaste põlv-konda, ühtlasi ergutades ema munema. Kui mesilased saavad talvesööda and-mise ajal kasvõi natuke nektarit ja öie-tolmu korjata, siis nad kaanetavad pare-mini raame ja talvituvad mesilased pole liiga kurnatud. Enne söötmist tuleks otsustada, millised pered tasub jätta talvituma. Alla keskmises peres ei tar-vitse olla tingimata vilets ema. Näiteks korje puudumine ema munema hakka-misel või vaikne emavahetus võivad olulisel määral aeglustada pere arengut. On loomulik, et esimesel aastal halvasti munevad emad teevad seda teisel aastal veel halvemini. Seevastu väga hea ema võib pidada isegi üle kahe aasta.

Kui aga oktoobris selgub, et mõni pere on ikkagi liiga väike, siis võib selle nagu ka varuemapere paigutada lamav-tarusse teise pere kõrvale. Ainult siis peaks nende perede lennuavad olema suunatud ühele poole, sel juhul moodus-tub ühine talvekobar. Minul on teise pere kõrval talvitunud vaid kahte raami kattev varuemapere. Selle lennuava ei olnud mitte raamide vastas, vaid mõned senti-meetrid nendest eemal. Teiste sõna-dega oli niinimetatud soe pesa, kuhu värske õhk pääses vahelaua alt. Kõrvaloleva tugevama pere talvepesa tuleb moodustada nii, et ühise vahelaua kõrval asetsevas 2 – 3 raamis oleks ligikaudu 2 kg sööta. Liiga täis raamid takistavad ühise kobara moodustamist. Järgmise aasta aprillis-mais on lihtne väikest peret tugevdada mesilaste ja haudmega tugevamast perest. Sooje-mate ilmade korral võib sellise pere paigutada 3 – 4 km kaugusele teise ta-russe, lisades samal ajal tugevamast perest hauet ja mesilasi.

Infot ilma kohta saab veebist lisaks www.ilmajaam.ee veel www.ilm.ee, www.euronews.net/whether, www.qismeteo.ru. Neist esimeses on andmed iga Eesti küla kohta, kokku 7000 kohas.

Evald Übi

Juhatuses

EML juhatuses liikmed Aleksander Kilk, Uku Pihlak ja Martin Rebane kohtusid neljapäeval, 8. aprillil nn SWOT-töörühmaga, keda esindasid Marje Riis ja Aimar Lauge. Arutati töörühma nägemust Eesti mesinduse arendamisest. Kuulati üksteise seisukohti mesinduse hetkeolukorrast ning tulevikunägemustest. Kuivõrd päev varem olid EML ja töörühma vahel lõppenud läbirääkimised uue

mesindusprogrammi struktuuri osas, keskenduti eelkõige töörühma poolt EML-ile tehtud ettepanekutele ning etteheidetele.

EML juhatus taunis, et töörühm oli Põllumajandus- ja tootmis- ja tootmis- teeriumisse saatnud dokumendi, mis esitas üldsõnalist kriitikat ja valetas fakte EML tegevuse ning liikmete arvu kohta ja kahjustas sellega oluliselt EMLi mainet. Teisalt tunnustati töörühma huvi

mesinduse ning eriti suurmehanduse arendamise vastu ning leiti, et põhjalik mesindussektori analüüs aitaks paremini EML tegevust korraldada. Leiti, et selline analüüs tuleks läbi viia laiema osalejate arvu ning ekspertide kaasamise abil.

Vahendas Martin Rebane

Olen mõelnud

See, et Jänedal talvepäeval jäi midagi avalikkuse ees välja ütlemata, selgus, kui „arvamusliidrid“ said 26. veebruaril meilitsikutse arutamaks mesinduse madalseisu põhjuste üle. Üllatusin, kui nägin, et kokkusaamine oli juhtunud sellele ainsale laupäevale, mil EMLi esimees ammu teadaolevalt oli seotud teise mesindus-üritusega. Kohale tuli 9 inimest. Marje Riis teatas, et ta on volitatud kõnelema ka Jaanus Tulli ja Aimar Lauge nimel, ning tegi ettepaneku analüüsida ja hinnata eesti mesinduse olukorda. Kavas oli 1,5 tunniga saavutada „Uue programmiperioodi meetmete sisu ja omavaheline proportsiooni konsensuslik tulemus“ ja tunni ajaga ära teha SWOT-analüüs! Mulle oli siis ja on siiani arusaamatu meie kokkukutsumise mõte – pole ju 9-l inimesel paari tunniga võimalik ainsesse sedavõrd süveneda, et mingeid seisukohti kooskõlastada või otsuseid vastu võtta. Keegi polnud meid volitanud, me esindasime vaid iseennast. See oli jututuba, foorum, ei midagi enam. Ometi sain sellelt kohtumiselt kaasa ebamugavustunde, et olen kaasatud mängu, mille reegleid, sisu ja eesmärki ei avatud.

Üheksast kuulajast kaheksa järgmisel kokkusaamisel enam ei osale, nende asemele kutsuti teised. Nüüd koguneti „mesinduse nõukoja“ nime all. Jaanus Tull, Aimar Lauge, Taavi Tull, Marje Riis ja Ardi Asten koostasid pöördumise Põllumajandus- ja tootmis- teeriumisse (PM). Väga taheti jätta muljet, et ainult täiendatakse „arvamusliidrite“ poolt mõttekojas alustatud.

12. märtsil anti PM-le üle kaks programmi projekti. Kutsemesinike Ühenduse oma koostas ja andis üle EMLi aseesimees Jaanus Tull. Sellest, et juhatus aseesimehel on meie liidu senisest tegevusest ja selle tulevikust oma arvamus, saime teada täiesti juhuslikult. PM saatis mõlemad pro-

jektid läbivaatamiseks ja täienduste tegemiseks kõigile mesindusorganisatsioonidele. Kas kogemata või kellegi õhutusel oli ametnik laiali saatnud ka „nõukojaliste“ koostatud EMLi juhatuses senist tegevust halvustava pöördumise. Sellest Kutsemesinike projektiga kaasa sokutatud läkitusest saime lugeda, et EMLi liikmeskonnast võivad „Euroopa Liidu organisatsioonidele võrdseks partneriks olla vaid kaasaegset tehnoloogiat kasutavad suurtootjate ühendused“. Mitu liiget Kutseliste Mesinike Ühenduses on, meile ei öelda, kuid „riigi tasandil“(!?) peetakse end „arvestatavaks suurtootjaks“. Võib-olla selleks, et EML nii „arvestatav“ ei paistaks, on meie aseesimees EML liikmete arvu umbes 200 võrra väiksemana näidanud ja hoopis maha vaikinud, et väiketootjad ja hobimesinikud annavad eesti mee kogutoodangust kaugel üle poole. Mõneti ootamatult seotakse mesilasperede arvukuse väidatavat vähenemist EMLi juhatuses saamatusega. Need, kes seda väidavad, teavad küll, kuidas nii madal näitaja saadi ja kes selle (24800) Brüsselisse edastas. Teineteisest sõltumatult hindavad nii Konjunktuuriinstituut kui EML eesti mesilasperede arvaks umbes 55000.

Kas EMLile varju heites loodeti nõrgendada konkureeriva programmi positsiooni või taheti peita oma nõrkusi? Kas poleks ausam oma kriitilisi seisukohti kõigepealt liidukaaslastele ajalehes, internetis või volikogus tutvustada, neid ühiselt arutada, et laiemat toetust või heakskiitu leida? Võib-olla oleks tulnud ka teistsuguseid arvamusi. Kõige otsuse tee oma rahulolematuse EMLi juhatuseni viia, oluks liidu aseesimehel. Praeguse juhatuses liikmetest ei mäleta keegi, et Jaanus Tullil oleks üheski arutusel olnud küsimuses kunagi eriarvamus olnud või oleks ta avaldanud soovi milleski eriarvamusse jääda. On veel üks, üsna isiklik asi.

Küsisin nimelt kunagi Jaanuselt, miks ta suurtootja ja EMLi juhatuses aseesimehena jätkuvalt peab võimalikuks tasuda vaid minimaalset liikmemaksu osa – 200 kr aastas. "Mul on mitterahalised teened EMLi ees", sain vastuseks...

Viis päeva pärast projektide üleandmist, 17. märtsil, tegid Jaanus Tull ja Marje Riis EML juhatuses aseesimehele Aleksander Kiltile ettepaneku jätkata ühise projektiga. Läbirääkimised kujunesid raskeks. Tuleb tunnustada kutseliste mesinike pingutusi – ära ei põlatud ühtki vahendit, millega Euroopa rahasid EMList mööda suunata. Jäi mulje, et ühisprojektist soovitakse välja saada võimalikult kõik, mis puudutab ühistegevust. Vähendada taheti mee kvaliteedi kontrollile, haigustega võitlemisele, õppe- ja teabepäevade korraldamisele jm plaanitud summasid.

*

Alates septembrist nii nagu varem, enam ei ole. Aleksander Kilk on mees nagu orkester, kes võib kasvõi une pealt anda intervjuu nii kõnes kui kirjas ükskõik millisel mesindust puudutaval teemal, eesti, inglise või muus keeles. Samal ajal on ta oma liidu liikmetele olnud kättesaadav 24 tundi ööpäevas, kõik 7 päeva nädalas. Alates septembrist on Aleksandril au jätkata EMLi juhina. Aul teatavasti rahalist ekvivalenti ei ole.

EML juhatuses seitsmest liikmest kuus toetasid ühise programmi juhi kohale Martin Rebase kandidatuuri ja kuigi Martinile tundus pakkumine meeldivat, ei saanud ta perekondlikel põhjustel kahjuks nõustuda.

Euroopa Liidu toetussumma vähenemise tingimustes on arusaadav, et kõiges tuleb ennast koomale tõmmata ja leppida uue mesindusprogrammi realiseerimise ajal valikutega odavamate pakkumiste hulga. Hoolimata sellest kavandatakse kutsemesinike nõudmisel vahendeid tõuemade kasva-

tamiseks üle kahe korra enam. Väidetavalt on see otsetee mesilasperede arvukuse suurendamisele (eriti siis, kui lähtearv võimalikult väikesena esitatada).

Ka uue juhi töötasuga ei koonerdata. Kutsemesinike ettepanekul hakkab projekti juhtima Aivar Raudmets. Uus juht pühendub ainult projektile. Ta tegeleb sellega tööpäevi 8-17ni. Kõige häälekamalt on niisugust töökorraldust nõudnud Marje Riis, sest, nagu ma aru olen saanud, tundub talle, et isegi mobiili ja internetiajastul, saavutatakse kõige paremaid tulemusi ikka kontoris istudes. Sama resoluutselt tahab ta lõpetada „logelemise“ EMLi juhatuses. Juhatuse esi-

mehele ongi juba pikk rida ülesandeid juurde mõeldud. Loetelu lõpus on „jne“. Aseesimehel kohustusi pole. Küllap lepib, nagu seni, tagasihoidlikult vaid arvustaja osaga.

Mõtlesin, et pean sellest kõigest siiski kirjutama – mulle tundub, et kui me ausas arvamustevahetuses ei suuda välja selgitada ega jõua kokkuleppele selles, mis oleks meile parim (mitte ainult erahuvidetele), kui me oma eesmärkide saavutamiseks ei vee-na teisitiarvajaid mitte argumentide vaid valemängijate nippe kasutades, oleme minu arvates allakäiguteel, sest kaotades vastastikuse usalduse, lõhume kõik, mille nimel

oma liidu loomisest saadik oleme pingutanud.

Lõpetuseks tahan tänada Marjet SWOT-i idee eest! Teeme ära! Kutsume erapooletu spetsialisti ja kõiki neid, kes kaasa mõelda tahavad. Sõnastame Eesti mesinduse eesmärgi. SWOT analüüs ongi selle eesmärgi saavutamiseks strateegia väljatöötamise meetod. Teeme ära! (Kohtumise aega ja kohta täpsustame).

Uku Pihlak

Samas mahus leheruumi on MR, JT ja nende mõttekaaslastel vastamiseks järgmises numbris

Mäletame

5 aprillil lahkus meie hulgast innustunud dendroloog, mesinik ja energeetik Aksel Kurt.

Diplomeeritud insener, kes 80-ndatel töötas Tarmelis peaenergeetikuna, tundis huvi puude ja mesinduse vastu. Dendroloogina oli tal suur huvi rajada park, mis liigirohkusele ei jääks alla korralikule botaanikaaiale. Viimased paarkümmend aastat pühenduski ta koos maastikuarhidektiga sellise pargi rajamisele. Park pidi olema igast punktist vaadeldav selliselt, et silma jääksid aina uued puud, nende eriiligid, ja mitmesugused erikujulised vormid. Aksel ei rahuldunud ainult dendroloogilise kollektsiooniga, vaid pidas väga oluliseks ka maastikku ja selle pinnavorme. Nii ehitas ta oma paarihektarilisele „suvemõisa“ territooriumile künkaid ja tiike, mis kõik olid kaetud erinevate puude ja põõsastega. Tähelepanuväärivad olid nt jaapanipärane nurgake, okaspuude aed, ka erinevate pihlakaliikidega kujundatud nurgake. Märkimata ei saa jätta ka täiuslikult parkaeda sobitatud kiviktaimlaid ja lillepeenraid, värvast siise tulles ääristas jalgrada enam kui 50 floksiliigist koosnev allee. Ka erine-

vate pojengidega palistatud pargiteed andsid silmarõõmu nii õitsemise ajal kui pakusid väga huvitavat vaatepilti oma erikujuliste viljadega pärast õitsemist.

Aksel oli loonud nii huvitava pargi, et seda käidi uudistamas isegi Soomest, Rootsist ja kaugemaltki.

Pargis ei puudunud mesilased. Tal ei olnud just palju mesilasi, kuid oskuslikult koostatud pargi, soodsa ümbruse ja asjatundliku mesindamisega võis ta oma külalisi kostitada väga erinevat liiki meega. Sinna kuulusid nii paju-, tamme-, võilille ja paljude teiste taimede väga eriliste omaduste ja maitsetega mesi.

11.-ndal jaanuaril sai Aksel Kurt 75 aastaseks. Tal oli veel palju plaane oma pargi täiustamiseks ja uute dendroloogiliste harulduste lisamiseks, kuid raske haigus ei lasknud jätkata.

Mesinikud mäletavad kaua külaskäike Akseli „mõisa“ ja tunnevad suurt puudust huvitavast, sõbralikust ja abivalmis inimesest, kes oskas isegi pendli ja käte abil leida

nii taimedele, mesilastele kui inimesele sobivaid kohti.

EML tunneb suurt puudust Aksel Kurdi kaotusest. Tema koht on tühi. Loodame siiski, et ükskord astub sellele kohale väärikas järglane, kes suudab edasi viia alustatud.

Tänavu lõpetab Hobimesiniku aastaringi „viimane lend“ ja see on mesinduse koolitusmaastikul lõppenud lugu. Seetõttu seda nimetust me enam ei saa kasutada, sest see on lugejatele eksitav.

Regime uue õppekava – 30 tunnise. Uueks nimeks siis

Algajate mesinike täienduskoolitus.

Põhja-Viljandimaal Suure-Jaani vallas Ülde külas Põllussaare talus. on 6-tunnised õppepäevad ja kursuse kogumaht 30 tundi. Õppekava läbinud saavad Eesti Mesinike Liidu täienduskoolituse tunnistuse. Õppepäevade algus on kell 10.00. Lektorid Jaak ja Marje Riis. Vajalik eelregistreerimine telefonil 56983361 (Jaak Riis). Õppegrupis osalejate arv piiratud. KURSUS ON KOMPLEKTEERITUD!

Algajate mesinike täienduskoolituse õppetsükkel 2010-2011

29.05.2010. Mesilasperede üldine bioloogia, mesindusinventar, mesilaspere ostmiseks vajalikud teadmised.

12.06.2010. Mesilaste paljunemine, mesilaspere laiendamine, korjema, haigused.

07.08.2010. Meevõtmine, vurritamine. Mesilasperede koondamine. Täiendsootmine. Varroatoosi seire ja ravi.

04.09.2010. Mesilaspere talveks ettevalmistamine.

Kärjemajandus. Mesila tasuvus.

Aprill 2011 Kevadine perede läbivaatus. Ettevalmistus suvehooajaks. Sülemlemine.

Marje Riis

Karl Eestalu	97	13.märts
Lembit Sirge	84	1.aprill
Johannes Lamp	84	23.aprill
Maimu Sinijärv	83	18.märts
Sulo Lüiste	82	17.aprill
Kaljo Järva	80	30.aprill
Helmuth Muuga	79	19.märts
Ervin Öunapuu	78	17.aprill
Kalju Korp	77	9.aprill
Olaf Puurits	77	27.aprill
Väino Niinemets	76	12.märts
Ilmar-Heinrich Jõesoo	76	6.aprill
Ants Martinson	75	17.märts
Endel Alev	75	2.aprill
Kalju Vana	75	4.aprill
Ants Allikmets	75	7.aprill
Endel Vilepill	75	22.aprill

Õnnitleme tublisid mesinikke!
Soovime paastu- ja jürikuu sünnipäevalastele tervist, jõudu ja rõõmurikast mesindussuue

Avo Rõõmus	65	4.aprill
Aili Niinemets	65	7.aprill
Ülo Terask	60	6.märts
Hilja Ilves	60	20.märts
Toomas Vähter	60	21.märts
Neeme Raig	60	28.märts
Heldur Horm	60	15.aprill
Kalle Toomemaa	55	11.aprill
Marje Riis	55	19.aprill
Villu Metsamägi	55	29.aprill
Lembit Alp	50	10.aprill

TEATED

Tarulangetise seire edeneb hoogsalt. praeguseks on kogutud 200 langetise proovi üle Eesti. Neist enamus on juba laboratooriumi uuringud läbinud. Pärast 30.aprilli, kui on vastused kõigile proovidele, koostatakse ka statistiline ülevaade tulemustest, mis ilmub meie järgmises numbris.

Arvi Raie

Piirkondlike mesinduspäevade ja –õppuste kava mais-juunis

Harju Mesinike Selts

Õppe- ja teabeõhtud k 17 Marja 4d.

26.mai. Sülemlemise vältimine, emeraldusvõre kasutamine

Lektor Endel Kivistik

Põlvamaa Mesinike Selts

Mesindusloeng Räpina Aianduskoolis

27.mai k 17. Mesindamine korpustarudes ja võrdlevalt lamavtarudes

Lektor Jaanus Tull

Praktiline õppus Raimo Kiudorfi mesilas

Räpina v. Sillapää k.

17.juunil k 12. Mesilasperede paljundamine, emakasvatus

Lektor Raimo Kiudorf

Karksi-Nuia Mesinike Selts

Praktiline õppepäev Polli-Järve mesilas

22.mai k 10. Kevad-suvised tööd mesilas

–perede laiendamine, sülemlemise vältimine, kunstperede moodustamine, emade kasvatamine

Lektor Antu Rohtla

Müüa üherealine käsikülvmasin, mis sobib ideaalselt keerispea külvmiseks, ja kasutamata mesilasmürgi kogumise aparaat.

Helista 51990920, Tiit Väljaots.

Kas teadsite miks mesinik peab mett võtma minnes pähe tõmbama näovarju? Sest, kui mesilased ta hiljem ära tunnevad, nõelavad surnuks.

TV nädal nr.16, 2010

Järgmine EML ajaleht "Mesinik" nr. 3 (59) ilmub juunis 2010.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: kilk@cc.ttu.ee või uku.pihlak.002@mail.ee,

EML kontakttelefon: 52-93589 (A. Kilk) või EML kontor (J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn)

teisipäeviti ja reedeti kell 10 – 16 tel. 63 764 93. Mesindusalane teave ka Internetis: www.mesindus.ee

Eesti mesindust arendatakse käesoleval ajal Eesti Mesindusprogrammi

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2007 – 31.08.2010" tegevuste kaudu

Mesindusprogrammi eesmärkideks on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja –õppuste korraldamisel ning kohaliku mesindusel edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike erialane parem teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varroatoosij ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja –võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjel; mee kvaliteedi seireuuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada. Programmi raames valmistatud materjalid on tasuta